

ISSN 2644-562X | ISSN 2644-6618

INBIZNIS

1
2020

ČASOPIS NIELEN PRE PODNIKATEĽOV

TÉMA ČÍSLA

NÁVRAT K TRADÍCIÁM

ČASOPIS VYDÁVA
SLOVAK BUSINESS AGENCY

 SBA
SLOVAK | BUSINESS | AGENCY

NPC

NÁRODNÉ
PODNIKATEĽSKÉ
CENTRUM

www.npc.sk

**Pre správnych mužov
a krásne ženy**
str. 4

**Zlaté ruky,
zamatový hlas**
str. 10

**Luxusne
odsýpaný čas**
str. 14

**Zvony,
ktoré znejú inak**
str. 19

**Remeslo už nemá
zlaté dno?**
str. 22

**V inkubátore
sa remeslám dari**
str. 26

**O týchto remeselníkoch
by ste mali vedieť**
str. 30

**So zväračkou
v rukách**
str. 34

**Grondaľ
je chutný hulvát**
str. 35

**Gubaňa
na vlne záujmu**
str. 36

**Keď poslanie víťazí
nad peniazmi**
str. 39

EDITORIÁL

Tradície sú živou pripomienkou starých čias

Ľudový spev, tanec, jedlo, zvyky, odev, remeselné výrobky a umelecké diela. To si predstavujem pod pojmom tradície. V posledných rokoch môžeme sledovať návrat k tradíciám aj v podnikaní. Preto prvé číslo tohto roka venujeme ľuďom, ktorí sa rozhodli oživiť remeslo a vrátiť život tradičným technikám a materiálom.

Začali šiť oblečenie z ľanu a konope, vyrábajú z kovu dizajnérske kúsky či tvoria šperky. Za povšimnutie stojí napríklad mladý muž, ktorý sa snaží udržať zvonárske remeslo. Dozviete sa aj o ďalších šikovných pokračovateľoch remeselných tradícií, ale aj o šikovných mladých podnikateľoch, ktorí dokázali pretvoriť remeslo na úspešný obchod. Zaujímavým projektom je tiež remeselnícky inkubátor na Gemer. Počuli ste už o ňom? Stretávajú sa v ňom remeselníci a nadšenci tradičného ľudového umenia.

Kvalitní remeselníci sú dnes v kurze, ale napriek zvýšenému dopytu je ich, paradoxne, čoraz menej. O pár rokov bude problém nájsť spoľahlivého strechára, pretože spomedzi ostatných remesiel je práve toto jedno z najohrozenejších. Preto sme sa opýtali tých, ktorí sa remeslu venujú profesionálne, prečo by sa mal mladý človek rozhodnúť študovať práve remeselný odbor. Odpovede stoja za zamyslenie.

Hoci v poslednej dobe začíname tradičnú výrobu preferovať, tvrdá práca mnohých remeselníkov je stále nedostatočne cenená. Vážme si, že ich ešte stále môžeme stretnúť na jarmokoch a trhoch. Vážme si, že sme krajinou bohatou na tradície a podporme naše remeslá, aby sme toto bohatstvo odovzdali aj budúcim generáciám.

Prajem vám príjemné obohacujúce čítanie, ktoré vás aspoň na chvíľu preniesie do doby, keď sa žilo pomalšie.

Viktória Kiripolská

INBIZNIS

ČASOPIS NIEN PRE PODNIKATEĽOV

vydáva:

Slovak Business Agency
Karadžičova 2
811 09 Bratislava 2
Slovenská republika

Tel.: +421 2 203 63 100

E-mail: agency@sbagency.sk

Vychádza 4x ročne.

Fotografie: pokiaľ nie je uvedené inak,
archív redakcie.

ISSN 2644-562x | ISSN 2644-6618

redakcia:

Šéfredaktorka: Petra Palenčárová

Editorka: Milada Čechová

Redaktori: Prokop Slovaček, Andrea
Kamenská Beláňová, Michal Bacigal,
Juraj Rybanský, Viktória Kiripolská,
Jozef Môcik, Renáta Madzinová,
Miroslava Klimovičová

Grafický dizajn: Peter Drengubiak,
Svetlana Obrancová

Foto: Ondrej Irša

PRE SPRÁVNÝCH MUŽOV A KRÁSNE ŽENY

„Ľudia v nás vidia tradíciu, čistotu, revolučnosť, udržateľnosť, ohľaduplnosť, nehu aj silu, akýsi šarm,“ myslia si (zľava) MIŠKA ŠRANKOVÁ, IVAN ŠTOSEL a JANKA ŠTOSELOVÁ, tvorcovia módnej značky POHAN.

POHAN

POHAN je slovenská odevná značka, ktorú stvorili Ivan Štosel, bývalý žeriavnik, jeho manželka Janka Štoselová, bývalá účtovníčka, a jej sestra Miška Šranková, ktorá mala firmu na koreninové zmesi. Svrne tvrdia, že až teraz majú naozaj pocit, že robia to, čo im dáva zmysel – tvoria výnimočné odevy z čistých prírodných materiálov, inšpirované tradíciami, originálne svojou jednoduchosťou, určené na každú príležitosť a ročné obdobie.

Nápad začať šiť odevy z ľanu a konope vznikol ako?

- **Ivan:** Ako nič! Vlastne to spustila moja prvá konopná košeľa. Tá má teraz svoje výsostné miesto v nádhernom ráme u nás v nitrianskej vzorkovej predajni.

- **Miška:** Ivanova prvá košeľa pútala pozornosť. Teda, asi to skôr bolo tak, že Ivan v tej košeli pútal pozornosť. Ľudia sa ho pýtali, odkiaľ ju má, že aj oni by takú chceli... Potom už bol len krok k myšlienke, že keď také košele chcú, tak im ich dáme.

Mali ste nejaké skúsenosti so šitím, s módou?

- **Janka:** Keď sme boli malé, naša mamina nám šila rôzne veci na oblečenie. Mali sme doma časopisy Burda, z ktorých sme obkresľovali strihy, milovali sme si ich prezeráť a snívať o najnovšej móde. Postupne sme sa obe aj s Miškou naučili šiť, vyšívať aj háčkovať. Ja som začala šiť veci pre celú rodinu, bavilo ma to, išlo mi to.

Najprv ste zrejme šili len zopár kusov oblečenia,

na kolene. Ako sa o vás ľudia dozvedali? Komu ste predávali?

- **Ivan:** Na začiatku to bolo naozaj len pár kusov. Prezentovali sme sa na jarmokoch a iných remeselných akciách. Od začiatku sme púťali veľkú pozornosť. Brali sme to ako projekt, hru, zábavu, spôsob tvorby a kreativity. Ľudia to z nás aj cítili. Nasávali sme ich spätnú väzbu a to živilo naše ďalšie výtvary a postupné budovanie značky POHAN.

Po koľkých rokoch ste sa stali naozajstnou odevnou značkou?

- **Miška:** Myslím, že ako značku nás začali ľudia vnímať veľmi rýchlo. Špecifický dizajn a zapamätateľný názov urobili svoje. Značku sme si však zaregistrovali na úrade priemyselného vlastníctva asi po piatich rokoch práce.

- **Ivan:** Pre mňa to bolo hneď od prvého okamihu, ako sme vyslovili to slovo... POHAN.

Prečo práve tento názov?

- **Ivan:** Bolo to spoločné

rozhodnutie. Pre Slovanov je slovo veľmi dôležité. Preto sme si zvolili také, ktoré čo najpresnejšie charakterizuje našu tvorbu. V slove POHAN viete nájsť trochu vzdoru, rebélie či inakosti, ale aj nádych prastarého, pôvodného, slovanského. Pôvod slova je v latinskom paganus. Rimania ním označovali ľudí žijúcich mimo mesta, teda dedičanov, ktorí ešte neboli konfrontovaní s novým, kresťanským náboženstvom a držali sa predkresťanských, staroslovanských zvykov. Pre mňa

je paganus človek idúci svojou vlastnou cestou. Skvelý názov.

Aké náročné bolo pre vás a pre vaše rodiny rozhodnutie, že sa z koníčka stane naozajstný biznis na plný úväzok?

- **Ivan:** Pre mňa to bolo jednoznačné a nenáročné rozhodnutie. Pokračovať v koníčku, mať väčšiu slobodu v tom, čo robím, byť schopný platiť účty a mať spoločný zámer so svojou rodinou. Už som vedel, čo všetko sme schopní dokázať, ak sa do niečoho pustíme spoločne a máme spoločný cieľ.

- **Miška:** Pre mňa to bol tak trochu krok do neznáma, hoci som vlastne celý život mala vlastné podnikanie. A možno práve preto. Že som vedela, aké náročné môže byť užívať sa sama, nespoľiehať sa na výplatu od zamestnávateľa. Dlhoo som naše spoločné aktivity brala len ako zábavu a vyplnenie voľného času. Chvilu mi trvalo, kým som to začala brať aj ako prácu a zdroj príjmov.

- **Janka:** Pre mňa je to stále neuveriteľné, čo sa nám to podarilo. Teším sa na ďalšiu tvorbu.

Nemali ste obavy ísť do toho naplno?

- **Ivan:** Samozrejme, stále máme z niečoho obavy. Netreba im ale venovať veľkú pozornosť.

- **Miška:** Obavy boli, ale ako tím sme si verili. To, ako sme ekonomicky narástli za prvý rok práce na plný úväzok, nás presvedčilo, že sme urobili dobré rozhodnutie.

- **Janka:** Mali, veľké, ale je nás viac, o všetkom sme sa vždy spolu rozprávali a radili. Človek potom nemá pocit, že je na rozhodovanie sám.

Budovanie vlastnej odevnej značky a jej rozvoj v preplnenom módnom biznise vyzerá ako bláznovstvo. Čo si myslíte, prečo ste ľudí tak oslovili?

- **Ivan:** Na Slovensku, na Morave a v Čechách to bolo aj vďaka názvu. Ale predovšetkým v nás ľudia vidia tradíciu, čistotu, revolučnosť, udržateľnosť, ohľaduplnosť, nehu aj silu, akýsi šarm. Človek vie ľahko odhaliť, či sme úprimní, alebo nie. A my zdieľame našu tvorbu úprimne, s láskou.

- **Janka:** Áno, je to presne to – úprimne a s láskou k materiálu, k ľuďom, k celej myšlienke, s akou pristupujeme k zákazníkom.

Návrat k tradícii si vyžaduje aj tradičné strihy. Odkiaľ ich získavate?

- **Janka:** Strihy sme si vymýšľali sami, ale už hodnú dobu ich nechávame vypracovávať naše spolupracovníčky – odborníčky.

Bolo ťažké nájsť výrobcov a dodávateľov látok, aké používate?

- **Janka:** Keď sme začínali, tak to veru ľahké nebolo, ale podarilo sa nám nájsť spoľahlivých dodávateľov prírodných materiálov. Postupne, ako sme rozširovali sortiment, sme hľadali nových výrobcov. No všetko sú to dodávatelia zo zahraničia, nijaký výrobca na Slovensku sa podľa našich vedomostí nezaobráva výrobou tkanín z prírodných materiálov určených na odevnú tvorbu.

Aký je v skratke proces výroby od rastlinky po odev?

- **Ivan:** Od žatvy po utkanie látky je minimálne 17 až 20 krokov spracovania. Preto sa postupne pod tlakom rýchlej doby a efektivity výroby začali prírodné materiály, ako je ľan, konopa a žihľava, nahradzovať menej náročnými materiálmi na spracovanie. Dôsledkom toho boli lacné odevy z umelo vyrobených materiálov.

Z môjho pohľadu veľký kvalitatívny úpadok. Preto som vďačný každému farmárovi a spracovateľovi, ktorý pestuje a spracováva vlákna ľanu, konope a iných čistých prírodných materiálov na textilné účely.

Vyrovná sa ľan a konope moderným syntetickým materiálom?

- **Ivan:** V mnohých vlastnostiach ich aj zatieni. Som o tom presvedčený na základe osobnej skúsenosti, každodenné nosenie mi to len potvrdzuje.

- **Janka:** Otázka je, aké priority pri obliekaní máme... Ľan je prirodzene antibakteriálny, vhodný pre alergikov, neelektrizuje, a preto nepríťahuje prach, dobre odvádza vlhkosť a teplo. Je vhodný na nosenie priamo na tele, pretože je porézny, priedušný a má vynikajúce termoregulačné vlastnosti. Táto tkanina dokáže absorbovať takmer trojnásobok svojej suchej váhy. Výrobky z neho sú atraktívne

viditeľnou štruktúrou vlákien, sú zaujímavé svojou prirodzenou krčivosťou, čo je aj znak toho, že výrobok je z prírodného materiálu bez prímiesí.

Väčšina vašich modelov má netradične tradičné názvy ako Vejana, Živa, Horislaw, Svetislav, Leslav...

- **Miška:** Keď som asi pred ôsmimi, deviatimi rokmi vytvárala náš prvý internetový obchod, mala som pocit, že k tradičnej košeli patrí aj tradičné meno. Jedným z našich prvých modelov bola košeľa Svetislav. To meno som našla v nejakom článku o staroslovanských menách a zvykoch, a hneď som vedela, že bude tej košulke sedieť. Takto som potom pomenovala aj ďalšie modely. Dnes už máme vopred pripravený zoznam slovanských mien a novým modelom nejaké priliehavé vyberieme. Zákazníci si mená obľúbili a vždy sa tešíme, keď prídu do našej vzorkovej predajne alebo do stánku už pripravení a poznajú naše výrobky takpovediac po mene. Mimochodom košulka Svetislav je v našej ponuke už asi deväť rokov a stále je jedným z najpredávanejších modelov.

Predávate iba na internete, alebo aj v kamennej predajni?

- **Miška:** Máme internetovú stránku E-šopa u Pohana, ale je možné prísť do našej vzorkovej predajne v Nitre, kde máme vystavené všetky modely. Dajú sa tam aj zakúpiť alebo objednať. Veľká časť nášho priameho predaja stále prebieha v teréne, teda na festivaloch, hudobných aj folklórnych a na tematických podujatiach, napríklad remeselných trhoch, hradných slávnostiach a podobne. Snažíme sa byť čo najviac v kontakte so zákazníkmi, lebo nám to pomáha v ďalšom vývoji modelov podľa toho, čo si želajú. Je to pre nás zároveň aj cenný prieskum trhu.

Akí muži, aké ženy vašu značku nakupujú? A čo mládež, chytá sa takejto módy?

- **Janka:** Správni muži a krásne ženy! A áno, aj mládež sa chytá...

- **Miška:** Presne tak. Svojho času sme sa snažili určiť našu cieľovú skupinu, pretože sa to vraj tak má robiť kvôli cielenému marketingu. No nejako sme úzku skupinu nenašli. U nás naozaj nakupujú všetci – ľudia žijúci v súzvuku s prírodou, no aj manažéri, elegantné dámy či ľudia, ktorí len chcú byť iní, originálni. Chodia sa k nám obliecť páriky na svoj svadobný deň, potom zas príde rodinka, ktorá sa chce zúčastniť na slávnosti Slnovratu, cestovatelia do tropických krajín a chalupári...

Aké služby ste čerpali od Slovak Business Agency v Národnom podnikateľskom centre v Nitre?

- **Miška:** Čerpali sme krátkodobé odborné poradenstvo a potom aj poradenstvo zamerané na podporu internacionalizácie malých a stredných podnikateľov. Bola som aj na seminári o GDPR, no a napokon sme boli s podporou agentúry aj na medzinárodnom podujatí, konkrétne na textilnom veľtrhu v Paríži.

A budete sa o služby našej agentúry zaujímať aj v budúcnosti?

- **Miška:** Určite by sme chceli ešte využiť ďalšie odborné poradenstvo, možno aj dlhodobé. Takáto služba je naozaj veľkým prínosom pre malú rodinnú firmu, akou sme my. A pokiaľ by sme ešte mali príležitosť vycestovať na ďalšie medzinárodné podujatie, bolo by to super, lebo veľtrh v Paríži bol pre nás veľmi pozitívnou skúsenosťou.

Odporučili by ste spoluprácu s SBA aj ďalším firmám?

- **Miška:** Áno, pretože máme výborné skúsenosti už od prvého kontaktu. Asi každý pracovník, s ktorým som prišla do styku, bol vždy veľmi milý, ochotný a hlavne profesionál. Všetko sa nám tam vždy podarilo vybaviť veľmi rýchlo. Ja som služby SBA už odporučila viacerým podnikateľom, ktorých poznám, a určite ich budem odporúčať ďalej.

(slo)

Foto: POHAN, @esopaupohana

AKO SA O ĽANOVÉ OBLEČENIE STARAŤ

- » Pri praní sa riadte štítkom, nikdy nepoužívajte prášky s obsahom bielidiel, postačí obyčajné mydlo.
- » Nie je potrebná aviváž. Vhodnejšie sú nižšie otáčky žmýkania.
- » Po vypratí oblečenie vytrepte, mierne ponaťahujte a zaveste napríklad na vešiak.
- » Žehlite rýchlo, teplota môže byť aj vysoká, ale nikdy sa nesnažte ľanové či konopné odevy úplne „vymangľovať“. Potom sa vám môže stať, že keď si odev oblečiete, urobia sa vám veľké a veľmi viditeľné sklady na rôznych miestach ohybu tela. Prírodzená jemná pokrčenosť má byť prítomná. To je okrem krásnej štruktúry tkaniny ďalším znakom, že nosíte prírodné materiály.
- » Typická pre látky utkané z prírodných materiálov je ich zrážanlivosť. Preto sa najprv pred samotným šitím nechá látka vyzrážať. Potom už nemusíte mať strach, zrazí sa maximálne už len o 0,5 percenta.

ZLATÉ RUKY, ZAMATOVÝ HLAS

Najprv chlapčensky majstroval v otcovej stolárskej dielničke, potom prišli strojarina, divadlo a hviezdne časy v rozhlase. Po rokoch podnikania sa majster Jánoši vrátil ku kráse, ktorú sám navrhne i vyrobí.

Víta nás pred typickým bratislavským panelákom, už na prvý pohľad plný energie a dobrej nálady. Po pár metroch chodby prízemie nás Ján Jánoši uvádza do svojho kráľovstva. Vstupujeme po jednom, dvaja naraz by sme sa tam nevošli. Napriek zdanlivo maličkým rozmerom miestnosti však s nemým úžasom vidíme, že sa tu dá skladovať materiál, rezať, brúsiť, lakovať, sušiť... A všetky prístroje a nástroje sú poruke, mimoriadne prakticky a úsporne vymyslené a usporiadané.

Hlas z rádia

Detstvo prežil v rodnej Santovke. Otec bol stolár, takže malý Janko od malička majstroval pri ňom, ale aj pri zručnom strýkovi, ktorý plietol košíky, a jeho záujmu neušlo ani mamino vyšívanie. V škole od útlých liet recitoval, hrával divadlo, čo ho sprevádzalo aj na strednej strojárskej škole. Neváhal, keď ho zavolali do malého satirického divadla Mandragora, kde intenzívne pôsobil desať rokov a raz za čas si s ním zahrá dodnes.

Po skončení vysokej školy – opäť strojárskej – sa rozhodol ako ďalej. Vybral sa na konkurz do rozhlasu, kde už medzitým čiastočne účinkoval, uspel v ňom a nastúpil ako hlásateľ. Po ôsmich rokoch vypočul volanie zakladateľa Rádiožurnálu Ivana Mjartana a naplno sa ponoril do turbulentného diania ponovembrových čias. „Z pracovného hľadiska bolo rozhlasové obdobie najkrajšie, aké som zažil. Z novinárskeho tiež, lebo som bol s mikrofónom pri najdôležitejších udalostiach, vrátane vzniku nášho štátu,“ spomína.

Slávny vďaka ihle

Pracovalo sa s neuveriteľným nasadením a Rádiožurnál bol s vyše miliónom poslucháčov najpočúvanejšia relácia u nás vôbec. Počas rokov predtým, strávených v hlásateľni, však mal Ján Jánoši popri čítaní správ a programu čas uspokojiť aj čínorodé ruky. „Tajne,

aby ma nikto nevidel, som v rohu hlásateľne vyšíval. Napokon sa to vyzradilo, lebo som zabudol ihly zapichnuté v kresle a služba po mne zisťovala, kto to bol. Jedného dňa ma tam prepadla celá delegácia na čele s našou úžasnou folkloristkou Darinkou Laščiakovou a našli ma s výšivkou v rukách,“ smeje sa.

V rozhlase bola z toho udalosť, ktorá neostala bez odozvy tvorcov vtedy populárnej relácie Humorikon Eleny Vacvalovej

a Olivera Andrásyho. Pozvali zručného hlásateľa na verejnú nahrávku do PKO. „To ma asi najviac preslávilo. Dokonca som potom dva roky navrhoval vzory výšiviek pre časopis Dorka. Mal som úplne iný dizajn, používal som takzvanú plnú výšivku, zvanú rumunská.“

Zúročené schopnosti

Šikovné ruky Jána Jánošiho sa rozihrali už v ranom detstve, keď

sa obšmietal okolo otca – stolára v jeho dielni. Otcovi to neprekážalo, naopak, dával synčekovi kadejaké drevka na majstrovanie a sám mu s ním aj pomáhal. Najskôr robil všetko ručne, neskôr si zhotovil sústruh s cirkulárkou. „Tam som začal s návrhmi a dizajnovaním. Chcel som dizajn aj študovať, ale napokon bola z toho strojarina, ktorá nebola vzdialená a veľa mi dala.“

Po zmene režimu sa rozhodol podnikáť a vydržal v tom 26 rokov. Firma, ktorú založil a vybudoval, vyrábala ušľachtilý nábytok a interiéry. Zariaďoval banky, rezidenciu veľvyslanca

vo Švajčiarsku, stálu misiu OSN vo Viedni, firmy i súkromné domy. Všetko vyrábali doslova na kľúč, využívali najmä hodnotnú drevenú dyhu. Z nej vyrábali aj dizajnové reprosystémy. Rozhlas tak Jána Jánošiho symbolicky sprevádzal naďalej, veď špičkový zvuk im vdýchol legendárny rozhlasový akustik Zdeno Nosko, ktorý zariaďoval budovu obrátenej pyramídy.

Konečne spí celú noc

„Začiatky boli euforické, aj napriek nedostatku materiálu, ktorý sme

chodili kupovať za hranice. Postupne ľudia prišli k peniazom, mali záujem o atypické, exkluzívnejšie zariadenie, darilo sa nám. Potom však prišli veľkopredajne nábytku. Hoci šlo o iný princíp, cenami nás zrážali k zemi a záujem o atyp upadol. Aj ľudia, vyštavení stúpajúcimi cenami nehnuteľností, už neboli ochotní zaplatiť za hodnotnejšie zariadenie a uspokojili sa s konfekčným laminátom.“

Firma, ktorá medzičasom narástla na vyše dvadsať zamestnancov, sa tak dostávala do úzkych – bol stále väčší problém zaplatiť šikovných ľudí, a keď odchádzali, nahradiť ich kvalifikovanými. Talentovaných umeleckých stolárov jednoducho nebolo odkiaľ vziať. Bola to stále väčšia zaberačka, stres, čo sa nemohlo neprejavovať. Za 25 rokov bol Ján Jánoši len na dvoch dovolenkách. Prišiel čas upokojiť sa. „Po roku a pol konečne spím celú noc.“

Zafúľaní, ale spokojní

Vrodená čínorodosť však Jánovi Jánošimu nedovolila len tak „podaromnici“ oddychovať. Pustil sa do malej výroby šperkov a exkluzívnych drevených puzdiel na okuliare. Materiálu mal nadostač, ako správny gazda totiž nevyhadzoval odrezky dýh z bývalej výroby, bolo mu hodnotného dreva

lúto. Dnes sa pod jeho rukami menia na elegantnú nádhru. Pôsobivo vytvarované, zbrúsené a povrchovo farebne upravené drevené náhrdelníky, puzdrá či pestrofarebné šperky zo živice už nachádzajú svojich majiteľov a značka Jánoši Sant preniká do povedomia vyznávačov jedinečných dizajnových kúskov a materiálov.

Popri internetovej či facebookovej stránke ich už možno nájsť aj v dvoch bratislavských obchodoch. „Teší ma, že som dostal možnosť robiť workshopy pre Slovak Business Agency. Je milé, že na ne ľudia chodia, zaujíma ich to a spolu si vyrábame pekné veci.“ Je rád, že záujem o ručnú prácu nevymizol. Hoci SBA disponuje modernými

strojmi, na workshope vyrábajú len s pomocou nástrojov, ktoré používa a dokonca vymýšľa majster Jánoši. „Takže sme všetci zafúľaní, zababraní a zaprášení, ale spokojní.“

Perpetuum mobile

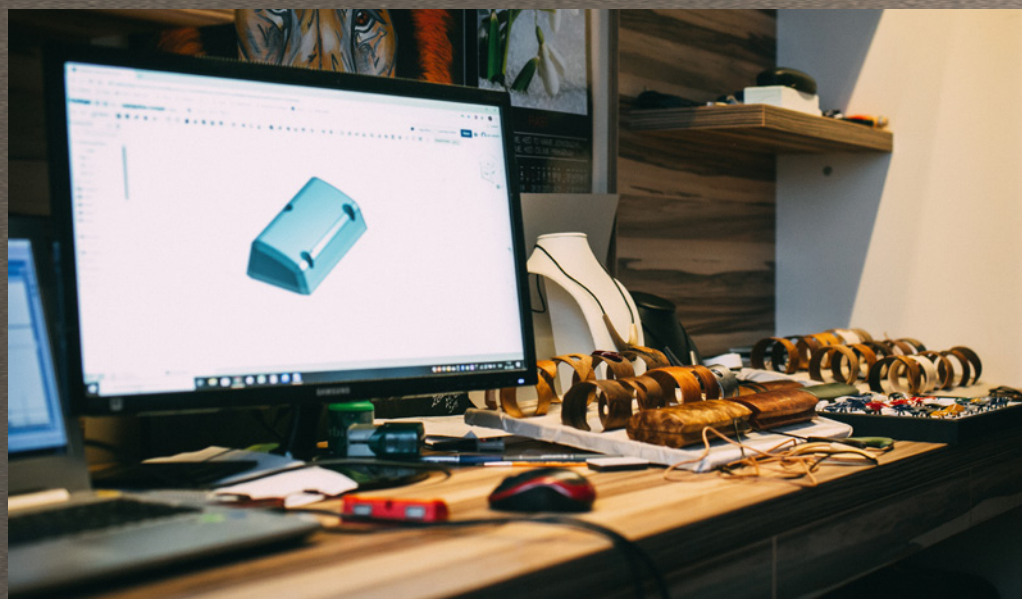
Neznamená to však, žeby Ján Jánoši nekráčať s dobou, práve naopak. Vždy držal prst na pulze vývoja, dokonca ho svojimi patentmi zrýchľoval. Aj svoje dizajnérske kúsky navrhuje v moderných počítačových programoch. S návrhom potom zbehnú o dve poschodia nižšie a privedie ho do reálnej podoby. Hoci jeho bývalá firma vyrábala na ploche 600 štvorcových metrov, on dokázal

všetky jej činnosti – pravdaže v malom – vtisnúť do dnešných dvanástich.

Ktovie, možno práve z tejto nenápadnej panelákovkej miestnosti raz vyjde toľkými vynálezcami vytúžené perpetuum mobile. Špekuluje nad ním aj Ján Jánoši. „Len neviem, či sa to oplatí vymyslieť. Ľudia, ktorí ho už vraj vymysleli, údajne zmizli,“ smeje sa muž mnohých talentov a šikovných rúk. Ale už ho nebudeme zdržiavať, lebo práve pracuje na nových dizajnoch, chystá sa nahrávať rozprávky pre deti a moderovať dni rodnej obce. „Musím byť činorodý,“ vraví s úsmevom. Po tejto návšteve nám to bolo úplne jasné.

(jr)

BRE

AUX

Gran

LUXUSNE ODSÝPANÝ ČAS

Hodinky značky **MOLNAR FABRY**. Nejde o nijakú masovú, ba ani len o limitovanú kolekciu. Ak vidíte u niekoho na ruke hodinky s týmto označením, môžete si byť istý, že sú jediné svojho druhu. A navyše – slovenské.

B
ITLI
1884

GS
ad Se

Nielen v takých hodinárskych veľmociach ako Švajčiarsko vznikajú zaujímavé hodinky. Unikátne a luxusné kúsky, ktoré priťahujú pozornosť komplikovanými strojčekmi a úchvatnými dekoráciami a smerujú aj na ďaleké trhy, môžu mať aj slovenský pôvod.

Za značkou Molnar Fabry stoja dvaja mladí banskobystriční šperkári **Michal Molnár a Igor Fábry**. Ich hodinky sú vlastne klenoty pre exkluzívnu klientelu. Precízny dekor nielen puzdier a ručičiek, ale aj samotných strojčekov, priťahuje oči.

Obaja sa vyučili v odbore zlatník/klenotník, ale ich profesionálne cesty postupne čoraz viac smerovali k hodinkám. Michal sa priznal, že už hneď po škole si chcel jedny vytvoriť

aj so strieborným puzdrom, lebo tie, ktoré sa mu páčili, si nemohol dovoliť.

Dôležitým stimulom a inšpiráciou bolo aj video o nezávislých hodinároch, kde obaja uvideli postupy a výrobný proces unikátnych hodiniek. Keďže na Slovensku s niečím podobným nikto nemal reálnu skúsenosť, veľa sa museli naučiť sami – z dostupnej literatúry a metódou pokus-omyl.

Teraz si už táto zohratá dvojka delí prácu podľa svojich silných stránok. Michal má, okrem komunikácie s klientmi a administratívy, na starosti výrobu technických komponentov a ich skladanie. Igor zase viac pracuje na dizajne, čiže gravíruje a dekoruje.

Pod mikroskopom

Hodinky Molnar Fabry sú vždy unikáty. Ich tvorcovia väčšinou pracujú s už hotovými strojčekmi zo Švajčiarska, ktoré potom dekorujú. Strojčky sú komplikované, dekorácie zasa vytvárajú len s najdrahšími materiálmi v mikrorozmeroch. Na prvý pohľad je jasné, že pri dekorácii hľadajú inšpiráciu hlavne z dizajnu z čias art deco a secesie.

Precízna práca pod mikroskopom a lupou môže trvať mesiac, ale výnimkou nie je ani dlhší čas. „Najdlhšie sme vyrábali hodinky

jeden a pol roka. Preto naša ročná produkcia predstavuje štyri, maximálne osem kusov. Všetko záleží od náročnosti dekorácie,“ vysvetľuje Michal.

Výsledný dizajn závisí od toho, či pôjde o hodinky skôr športové, alebo elegantné. „Zákazníci, ktorí za nami prichádzajú, nás niekedy milo prekvapia tým, ako sa vyznajú. Ale sú aj takí, ktorým sa jednoducho naše hodinky páčia a berú ich ako umelecký predmet.“

K veľkej pýche dielne Molnar Fabry patrí práca na minútovej repetícii Nightingale. Bola to naozaj piplačka a strojček patrí k tým najkomplikovanejším. O čo vlastne

ide? Minútová repetícia znamená, že hodiny vedia odbíjať celú hodinu, štvrtihodinu, dokonca aj počet minút. Majiteľ takto presne vie, koľko je hodín.

Čas meraný sluchom

Zdá sa vám zvláštne mať na ruke takýto komplikovaný mechanizmus a nevidíte v tom zmysel? Nuž, takéto strojčky boli kedysi naozaj veľmi užitočné. Stačí si len predstaviť, že kedysi ste nemali možnosť

prísветiť si mobilom a zistiť, koľko je hodín, a po zotmení ste sa nemohli pozrieť na hodinky, ktoré by mali nafosforované svietiace ručičky.

A aby bola predstava úplná, odmyslite si elektrické lampy na uliciach. Jednoducho, v takom 18. storočí sa zámožný anglický džentlmen v tmavých uliciach

mohol spoliehať len na svoje drahé odbíjajúce hodinky. Čas sa meral sluchom a bolo to dokonale praktické.

Michalovi a Igorovi sa dostal do rúk strojček s takouto funkciou, ale nepracoval úplne správne. V priebehu roka a pol museli strojček pochádzajúci z roku 1890 rozložiť.

„Pri počte asi 350 dielov to dalo celkom zabráť,“ konštatuje klenotník. Niektoré diely museli dokonca vyrobiť nové.

Opravou funkčnosti strojčeka to však neskončilo. Majiteľ chcel strojček použiť na náramkové hodinky, hoci pôvodne boli vreckové. Unikátny strojček, ktorý elegantne znie svojím „ding-ding-ding“, dostal nové puzdro z 18-karátového ružového zlata a súčiastky zároveň výrazne dekorovali špeciálnou ryteckou technikou.

Chyby sú drahé

Pri takto komplikovaných a drahých strojčkoch je prítomná aj dávka napätia. „Veľmi stresujúce je hodinky skompletizovať tak, aby sme nepoškodili jednotlivé vydekorované súčiastky. Aj pri dekorácii dielov musíme byť naozaj opatrní a trpezliví. Stačí jediná chyba a diel sa môže stať nepoužiteľným.“ Chyby v tomto klasickom remeselnom odbore sú veľmi nákladné, často totiž pracujú s jedinečnými strojčkami, ktoré už nemajú náhradné diely.

Pri takomto exkluzívnom tovare je jasné, že ho nenosia len slovenskí zákazníci. Výhodou je, že hodinkársku vášeň neobmedzujú hranice. Majiteľmi hodín Molnar Fabry sa stávajú hlavne zberatelia hodín a umenia, a tak okrem domáceho trhu sa polovica produkcie dostane do sveta, zákazníkovi majú aj v Taiwane či Dubaji.

(akb)

Foto: molnarfabry.com

ZVONY, KTORÉ ZNEJÚ INAK

„Na Slovensku sme už len štyria,“ hovorí mladý zvonolejár **Róbert Slíž** (23), ktorý sa snaží, aby zvonárskemu remeslu neodzvonilo. „Používam tradičné technológie a na zvuku to je poznať.“

Róbert je tak ako mnohí ďalší remeselníci členom RINK-u (Remeselnícky inkubátor Gemer, o ktorom nájdete článok na str. 26), ktorý komplexne podporuje tradičné remeslá. „Zvonolejárov je málo. Je to špecifické remeslo. Vyžaduje znalosti a zručnosti z mnohých oblastí – zlievarenstva, kováčstva, sochárstva, práce s hlinou a drevom, hudobnej teórie. Mnohé postupy sa bežne nedajú naštudovať, dedia sa, alebo je potrebné ich znovuobjaviť experimentovaním.“

Remeslo nemal od koho prebrať, a tak sa všetko naučil sám. Teraz jeho zvony, vyrobil ich už 70, znejú vo viacerých krajinách a nadväzuje spoluprácu so svetovými výrobcami zvonov. Aby bol stále lepší.

Láska od detstva

„Už starý otec ma brával zapínať zvony na obecnej zvonici v Plešivci. V dvanástich rokoch, po návšteve veže Dómu sv. Alžbety v Košiciach, som sa o zvony začal zaujímať viac. Navštevoval som kostolné veže, fotil, počúval, zisťoval, učil sa. Vždy ma fascinovali remeslá, ktoré pracujú s kovom a ohňom. A tak som sa v pätnástich rokoch rozhodol, že si skúsím vyrobiť vlastný zvon,“ spomína Róbert. Na výrobu prvej liatej formy zvolil tradičnú stredovekú technológiu. Bola pre neho atraktívna.

„Jej výroba mi trvala asi rok. Ťažko som hľadal správnu receptúru hlinenej zmesi, aby bola dokonale hladká, žiaruvzdorná a nepraskala.

Róbert Slíž je remeselníckym členom RINK-u (Remeselnícky inkubátor Gemer).

Po jej dokončení sme zvon odliali u umeleckého zlievača Gabriela Farkasa zo Silickej Brezovej. Žiaľ, zvon sa nepodaril. Ďalšie dva roky sme pracovali na optimálnej receptúre, v Krásnohorskej Dlhej Lúke sme s otcom postavili malú dielňu a v novembri 2015 sa konečne podarilo odliať trojicu zvonov. Jeden z nich znie v Budapešti dodnes.“

Stredoveká technológia

Vybral sa tou ťažšou cestou. Formy pripravuje zo zmesi ílovitej hliny a mnohých ďalších prírodných prísad, ako napríklad konský trus či slama. „Využívam tradičnú stredovekú technológiu

s tzv. metódu strateného vosku. Zvony odlievam zo zvonoviny, z bronzu s vysokým obsahom cínu.“ Mnohé dielne podľa Róberta prešli na moderné metódy, namiesto hliny využívajú umelé formovacie zmesi na báze piesku.

„Práca s nimi nie je taká časovo náročná, zvon je hotový za niekoľko dní, výroba je lacnejšia. S tým sa však príliš nestotožňujem. Pri tradičnej technológii to trvá minimálne jeden mesiac a viac, no zvony potom znejú inak. Je to dané spôsobom chladnutia kovu v jednotlivých materiáloch, spôsobom spracovania tavby kovu. To všetko má na výsledok vplyv. Zvon predsa neodlievame na päť či desať rokov, ale na stáročia. Takže mi

nezáleží na tom, ako dlho ho budem vyrábať. Dôležitý je pre mňa vždy výsledok.“

Spektrum tónov

Zvuk zvona je daný jeho tvarom, hrúbkou steny a rozmermi samotného telesa. Musí byť vopred vypočítaný a po odliatí sa už nemení. Ale vo zvone neznie len jeden tón. Je to celé spektrum tónov, ktoré musia dokopy ladiť. „Zvon sa samovoľne po čase nerozladí ako napríklad strunové hudobné nástroje. Ale je možné čiastočne ho doladiť. Robí sa to ubieraním hrúbky z vnútornej steny. Využíva sa to však iba pri zvonoch určených do zvonkohier, kde sú kritériá na presnosť tónu vysoké. Iba výnimočne pri kostolných zvonoch, lebo je možné odliať ich s dostatočnou presnosťou tónu.“

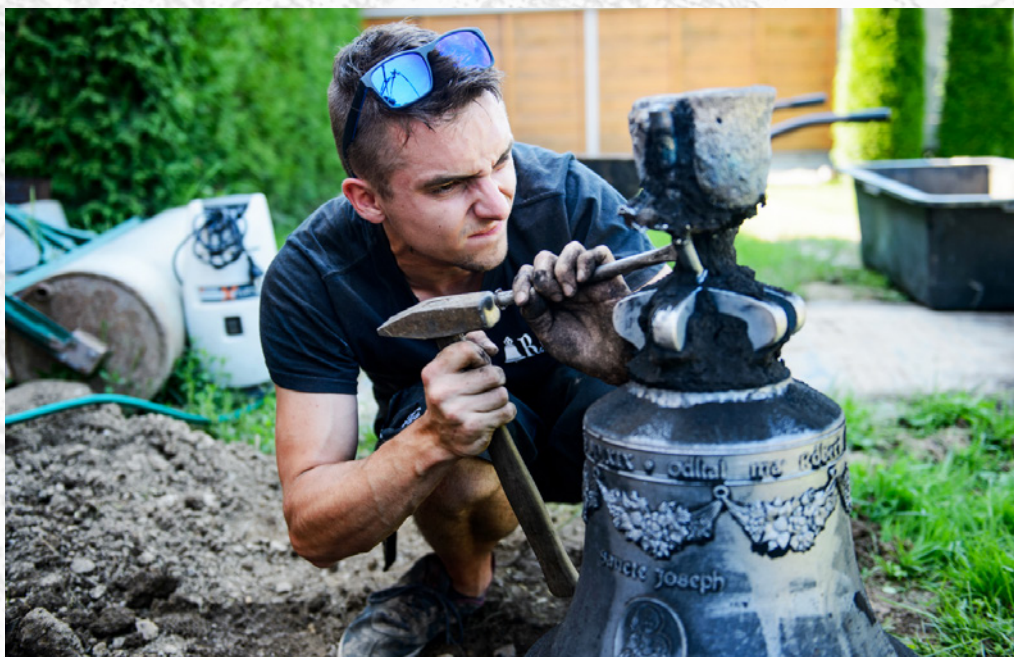

Róbertove zvony už našli domov v kostoloch, kaplnkách, na pamätných miestach, u rôznych zberateľov a nadšencov nielen na Slovensku, ale aj v rôznych okolitých krajinách. V Nemecku, v Rakúsku, Poľsku, Rumunsku. Veľká časť putovala do Maďarska, kde v roku 2019 vytvoril pre kostol reformovanej cirkvi v meste Hajdúnánás zvonkohru zo šestnástich presne ladených zvonov.

„Sú určite lokality a kostoly, kde, povedzme, po vojne ostali prázdne miesta po pôvodných zvonoch a bola by pre mňa veľká česť doplniť ich. Mňa však poteší každé miesto. Malá kaplnka či väčší kostol, kde budem mať možnosť uliať nový zvon. Hlavne nech dobre slúži súčasnej, ale aj ďalším generáciám.“

(slo)

Foto: odlievaniezvonov.sk

REMESLO UŽ NEMÁ ZLATÉ DNO?

„Štát by mal prevziať späť zodpovednosť za to, aké remeslá potrebujeme, a stanoviť kvóty na ich výučbu. Inak sa nedá zabrániť, aby niektoré úplne nevymreli,“ hovorí prezident Slovenského živnostenského zväzu a podpredseda Cechu strechárov Slovenska STANISLAV ČIŽMÁRIK.

Na stredných školách sa rušia remeselné odbory a na trhu máme nedostatok remeselníkov. V čom vidíte hlavné dôvody tejto situácie?

- Úbytok žiakov na remeselných odboroch má dlhodobý vývoj. Vzdelávanie sa do veľkej miery stalo biznisom – nehladá sa na to, čo spoločnosť potrebuje, ale skôr na to, ako získať čo najviac žiakov a udržať si ich s minimálnymi výdavkami tri, štyri roky. Iným dôvodom je, že náročné remeslá, ako klampiari, tesári, alebo strechári, potrebujú vybudovať zázemie učební s modelmi striech či strojným vybavením, kde si žiaci precvičujú svoje remeslo a mniajú aj materiál. Nemožno sa potom čudovať ani riaditeľom škôl, ktorí od záujmu o takéto remeslá skôr odradzujú a premiestnia si prihlásených žiakov na také remeslá, ktoré sú pre školu „ekonomickjšie“. Rozsah názvov mnohých stavebných remesiel je nezmyselne široký a na úkor klasických remesiel sa učia odbory, ktoré ani nie sú potrebné. Tak napríklad klampiari

klesajú v štatistikách až na nulové stavy. Často sa ma pýtajú, koľko teda by sme potrebovali napríklad klampiarov. A moja odpoveď je jasná: akékoľvek číslo väčšie od nuly je prínosom. Teda minimálne jedna trieda na každý kraj. A to platí pre všetky ohrozené základné stavebné remeslá.

V minulosti si vychovávali učňov samotné firmy, napríklad Baťa, ale aj ďalší.

- Stavebníctvo dnes nemá veľké stavebné firmy, ktoré by mali záujem vychovávať si učňov. A developeri takýto záujem už vôbec nemajú. Na druhej strane drobní živnostníci a malé stavebné firmy, ktoré robia subdodávateľským spôsobom a tvoria drvivú väčšinu stavebníctva, nevedia zabezpečiť vyhovujúce podmienky. Preto sa značná časť mládeže presúva na veľké firmy, pre ktoré zabezpečovať duálne vzdelávanie nie je žiadny

problém. Ale to sú hlavne podniky automobilového priemyslu, chémie či elektroniky. Samozrejme, sú to dôležité odvetvia národného hospodárstva a treba ich za ich činnosť len pochváliť. Ja chcem však poukázať na nevyváženosť, na neprimeranosť, ktorá nastáva medzi menovanými odvetvami a stavebníctvom či inými odvetvami.

Čo by dokázalo tento stav zvrátiť?

- O tom máme úplne jasnú predstavu. Štát by mal prevziať na seba späť zodpovednosť za to, aké remeslá spoločnosť potrebuje, a mali by sa stanoviť minimálne kvóty na ich výučbu. Iba tak sa dá zabrániť, aby niektoré klasické stavebné remeslá úplne nevymreli. Rokovali sme o tom na rôznych úrovniach, ale bezúspešne. Situácia je taká, že sa kompetentní spoliehajú nie na zdravý rozum, ale na bezduchú štatistiku. Ako som už uviedol, zobrať do výučby klampiarov či strechárov je drahá záležitosť. Ak sa tam aj niekto prihlási, presmerujú ho inde a podajú hlásenie, že nie je napríklad o klampiarov záujem. A čo sa udeje? Vyradia im tento odbor zo systému a vec je vybavená. Je

to šokujúce, ale takto sa doslova manipuluje s potrebami remesiel pre našu spoločnosť.

Pozitívne príklady neexistujú?

- Ale áno. Napríklad riaditeľ SOŠ technickej v Košiciach má vzorné učilište a vyučuje stavebné remeslá. Má dostatočné priestory pre modely striech, ale aj vzorné vybavenie priestorov pre iné odbory. Pre každé remeslo majú učni odlišné oblečenie, na skrinkách majú logá svojho remesla, skrátka, vzťah k remeslu sa v nich veľmi pekne pestuje. Aby nám to však

takto fungovalo všade, nemožno sa spoliehať len na nadšenie riaditeľa pre vec. Potrebujeme systém, ktorý by vytváral nielen správnu motiváciu, ale i povinnosť a záväzok mať dobré podmienky pre výučbu aj tých najnáročnejších remesiel.

Čo ak sa na potrebné opatrenia nepristúpi?

- Remeselné práce budú vykonávať nekvalifikovaní ľudia. S patričnými dôsledkami. Nesprávne je aj spoliehanie sa na to, že k nám prídu remeselníci zo zahraničia. Tí majú tendenciu ísť „o dom ďalej“, nie sú stabilným vyriešením potrieb nášho stavebníctva. Situácia nie je dobrá a z jednaní s kompetentnými by som povedal, že naše poznatky z praxe sú im ľahostajné. Pritom často rokujeme s riaditeľmi stredných škôl, takže si dovoľím povedať, že kompetentným tlmočíme aj ich požiadavky a názory.

Dokáže Slovenský živnostenský zväz do situácie nejako konštruktívne zasahovať?

Na zlepšovaní podmienok pre živnostníkov a malých podnikateľov neustále pracujeme. Vydávame rôzne desatorá či iné aktivizačné dokumenty, ktorými oslovujeme kompetentné orgány. Na rozdiel od iných odvetví, kde sme rokovali aj priamo s ministrom, s predchádzajúcou ministerkou školstva, sme sa zatiaľ na rokovanie

nedostali a naše návrhy na iných úrovniach na tomto ministerstve nevedli k požadovaným výsledkom.

V čom vidíte pozitíva a úskalía remeselníckej práce?

Hoci sám nie som remeselník, cítim sa ním byť. Som absolvent SPŠ stavebnej s maturitou, celý život pracujem na stavbách s remeselníkmi a poznám ich potreby. To, čo je potrebné k dobrej práci remeselníka, je jeho vzťah ku kvalite vykonávaných činností a potešenie z toho, že zanecháva po sebe kus dobre vykonanej práce. Je to pekný pocit, keď i po rokoch sa môže človek pozrieť na svoje dielo s hrdosťou na jeho kvalitu. Čo sa týka úskalí, najväčším problémom je už spomínaný nedostatok kvalitných a kvalifikovaných ľudí na trhu práce. A samozrejme, vysoké daňové a odvodové zaťaženie živnostníkov, ktoré je však taktiež dlhodobým problémom.

Ak by ste sa dnes rozhodovali o svojom budúcom povolání, rozhodli by ste sa rovnako?

Určite. Strechy sú mojím koníčkom a v takom prípade je radosť chodiť do práce. Doprial by som tento pocit všetkým ľuďom. A myslím si, že to pre remeselníkov platí vo veľkej miere, preto treba už v žiakoch pestovať hrdosť na svoje remeslo. V tomto má naše školstvo, ale i celá spoločnosť, veľkú rezervu. Rodičia sú prví, čo motivujú svoje deti, ale často nesprávnym smerom. Byť dobrým remeselníkom je pre nich málo a hľadajú pre svoje dieťa iné uplatnenia, čím im v mnohých prípadoch vlastne sami škodia. Nie každé dieťa túži po intelektuálnej životnej dráhe, mnohé sú šťastné, keď môžu vytvárať diela a tešia sa z toho, čo dokážu manuálne vyrobiť. Tu by mohli veľkú rolu zohrávať aj poradcovia na školách. Aby potenciálne dobrí remeselníci nekončili na školách, z ktorých si potom nevedia nájsť vhodné zamestnanie.

(pp)

Foto: Slovenský živnostenský zväz

OPÝTALI SME SA...

...tých, ktorí sa remeslám profesionálne dlhodobo venujú, a preto vedia najlepšie posúdiť výhody, ktoré zamestnanie remeselníka ponúka. Trom z nich sme položili tri nasledujúce otázky:

1. Prečo ste sa rozhodli práve pre vašu profesiu?
2. Čo vás vo vašej práci naplňa a baví?
3. Prečo by sa mal mladý človek rozhodnúť práve pre váš remeselný odbor?

Peter Argaláš

člen predstavenstva Cechu
strechárov Slovenska

Človek musí dozrieť. Začiatky sú všade ťažké a mladí sa toho boja. Ale ak je mladý človek zručný a má cit pre detail, dokáže si zarobiť aj dvojnásobok bežných plátov. Zároveň stavia diela, ktoré sú stále iné, čo ho posúva v odbornosti a poznaní. A keď zahorí oheň aj v jeho srdci, môže sa stať uznávaným kachliarskym majstrom.

Jaroslav Rovňan, MBA

člen predstavenstva Cechu
strechárov Slovenska

1. Od útleho veku ma lákali oheň a voda, príroda. Vyrastal som na dedine, kde sme vykurovanie domu riešili rôznymi typmi ohnísk. V kuchyni bol kachľový sporák, na ktorom sa varilo počas leta. V izbách boli piecky a ako najmladší som musel rúbať drevo a triesky. Sušiť drevo bolo samozrejmé, kúrili sme prakticky denne. Voda, oheň a príroda ma neprestali baviť ani v dospelosti. Tieto živly sa spolu s hlinou snúbia práve v kachliarstve. Keď prišla možnosť stať sa kachliarom, neváhal som ani sekundu.

2. Baví ma, že viem vytvárať stále iné kachliarske diela. Veľkou výzvou sú napríklad v súčasnosti drevostavby a nízkoenergetické domy. A čo je najkrajšie? Šťastní zákazníci, ktorí nešetria chválou ani po niekoľkoročnom stretnutí. Kachliarske remeslo je krásne.

3. Nie každý mladý človek chce manuálne pracovať. A každý mladý

1. V mladom veku som potreboval s vyriešením otázky, čo budem robiť, kam pôjdem študovať, poradiť. Pomohli mi s tým najmä rodičia a nastúpil som na Strednú odbornú školu stavebnú. Moja profesijná cesta sa teda začala uberať stavebným smerom a ja som začal spoznávať stavebné profesie, stavebnú výrobu a stavebné materiály, čomu sa venujem dodnes.

2. Ako strechár sa venujem výrobe strešných krytín a strešných konštrukcií. Na stavebný trh prichádzajú stále nové, inovatívne

materiály a technologické postupy používania týchto materiálov sa menia. Je preto veľmi dôležité sledovať tieto trendy a zdokonaľovať sa. Teší ma, že naša spoločnosť každý rok ponúka nové služby, materiály a poradenstvo, a naplňa ma rastúci záujem a väčší počet spokojných zákazníkov.

3. Je to úplne jednoduché: remeslo má zlaté dno! V dnešnej dobe to platí dvojnásobne, lebo počty záujemcov o štúdium remesiel ako klampiar, strechár/pokrývač či tesár rapídne klesajú, takže v praxi sú potom dobrí remeselníci cenení a aj dobre oceňovaní. Cech strechárov Slovenska veľkou mierou prispieva k zviditeľneniu remesiel a šíri osvetu u členov cechu. Na školách podporujeme aktivity výchovných poradcov, úzko spolupracujeme s odbornou verejnosťou. Verím, že toto vynaložené úsilie pomôže k zachovaniu remesiel a privedie mladých ľudí späť k tradíciám.

Ing. Tibor Pásztor

člen predstavenstva Cechu
podlahárov Slovenska

1. Bola to náhoda. Po štúdiách som sa najprv zamestnal vo firme, kde pracoval otec. Vyrábali sa tam plasty pre stavebníctvo. Na služobnej ceste som stretol zamestnancov zahraničnej firmy, ktorá vyrába podlahové krytiny. Oslovili ma a na pravidelných školeniach som si osvojil remeslo podlahára. Teraz sa snažím odovzdať svoje skúsenosti začínajúcim remeselníkom, či už mladšej, alebo staršej generácie.

2. Odovzdať pekný projekt pri spokojnosti zákazníka vás ženie zdokonaľovať sa ďalej a ďalej.

3. Remeselná práca podlahár, tak ako iné remeslo, na vyhľadávaná a kvalitne odvedená práca je potom aj dobre ohodnotená. Remeselník si môže uplatniť svoju vlastnú tvorivosť, navrhnúť technológiu, ktorú má osvedčenú, a tak vytvárať precízne a kvalitne vykonané dielo vo svojej réžii.

(pp)

V INKUBÁTORE SA REMESLÁM DARÍ

Remeselnícky inkubátor Gemer je vyhľadávaným miestom stretnutí, tvorby a podpory remeselníkov a nadšencov tradičného ľudového umenia v Košickom samosprávnom kraji. Na naše otázky o jeho činnosti odpovedala riaditeľka Gemerského osvetového strediska v Rožňave HELENA NOVOTNÁ.

Ako sa myšlienka remeselníckeho inkubátora zrodila?

- S nápadom sme sa pohrávali už pred jedenástimi rokmi, no a teraz dozrel čas. Budova, v ktorej sídlime, má bohatú históriu späť so vzdelávaním a rozvojom

umeleckých a remeselných zručností, aj s kultúrno-osvetovou činnosťou v regióne. Po komplexnej rekonštrukcii v roku 2015 tu vznikli nové priestory a zázemie s ideálnymi podmienkami pre inkubátor. Tento formát sme zvolili pre podobnosť so svetom

podnikateľských inkubátorov. Nechceli sme remeselníkov učiť ich remeslu, ale podporiť a pomôcť im odborne tam, kde to potrebujú. Projekt sme zrealizovali s podporou nášho zriaďovateľa, Košického samosprávneho kraja. Tu v Rožňave sme aj preto, že v okrese je najväčšia koncentrácia remeselníkov a ľudovoumeleckých výrobcov evidovaných v rámci regiónu.

Gemer bol odjakživa bohatý na tradičné ľudové remeslá. Ako to vyzerá dnes? Ako sa vám

podarilo inkubátor naštartovať?

- Je pravda, že naše počiatočné predstavy pomoci remeselníkom sme museli prispôbiť realite a ich očakávaniam. Preto bolo prvou úlohou vytvorenie regionálnej databázy ľudí, ktorí sa remeslu aktívne venujú. To bolo časovo mimoriadne náročné. Absolvovali sme množstvo osobných stretnutí, prieskumov v teréne, overovali sme údaje a sumarizovali informácie o fungujúcich remeselníkoch. Ale získali sme tak ucelený prehľad o prostredí, o existujúcich remeselných odvetviach, o umení, ale aj o komunitách. Keď sme v apríli 2019 otvárali inkubátor, začínali sme asi so 140 remeselníkmi, no ku koncu roka ich bolo v našej databáze už cez 350. Vytvorili sme

Nenápadná historická budova v srdci mesta Rožňava v sebe ukrýva na Slovensku vcelku unikátny priestor – Remeselnícky inkubátor Gemer (RINK). Jeho partnerom sa minulý rok stala aj Slovak Business Agency.

Riaditeľka Gemerského osvetového strediska v Rožňave Helena Novotná (vľavo) nám ochotne predstavila víziu, poslanie, priestory aj prvé výsledky práce, ktoré za krátke obdobie existencie projektu dosiahli.

prvé predpoklady pre sieťovanie, spoluprácu a budovanie ďalších vzťahov. Remeslá u nás žijú, no remeselníci sa nepoznajú, nevedia o sebe navzájom.

Aké sú najväčšie problémy dnešných remeselníkov, s čím zápasia?

- Folklor a tradície sa za posledné roky opäť dostávajú do povedomia. Existujú rôzne skupiny ľudí, ktorí sa remeslu venujú, a tak sú tu na jednej strane handmade výrobcovia, ktorí sa pri svojej tvorbe neviažu zásadne len tradíciou, ale sú zruční a aktívni, schopní svoj produkt aj predávať. Druhú skupinu tvoria väčšinou staršie ročníky – ľudoví remeselníci a výrobcovia zameraní na dodržiavanie tradičných vzorov a postupov. Nerobia to pre zisk, ale skôr pre vnútornú radosť a zachovávanie rodinnej či regionálnej tradície. Tieto skupiny sa majú od seba navzájom čo učiť. S čím remeselník dnes najviac zápasí, je nedostatok času, slabá propagácia a najmä osвета, zachovávanie identity pre budúcu generáciu. V tejto oblasti sa musia vzdelávať nielen remeselníci, ale najmä my ostatní, teda koncová kúpna sila, ktorá je pre zachovanie a rozvoj remesiel určujúca tým, čo vyhladáva.

Čo všetko je náplňou činnosti inkubátora?

- Hneď po vytvorení databázy registrovaných remeselníkov sme sa zamerali na networking, budovanie živej komunity a utužovanie vzťahov. Pracujeme s rôznorodými klientmi, každý má odlišné potreby, ciele a predstavy. Tomu našu činnosť podriaďujeme, vrátane vzdelávacích, prezentačných a networkingových aktivít. Venujeme sa napríklad prezentačným technikám – úspešné boli workshopy zamerané na nízkonákladové formy marketingu či produktovú fotografiu. Dobré výsledky prinášajú aktivity, pri ktorých účastníci nie sú len pasívni príjemcovia informácií, ale zároveň si interaktívne dané možnosti a postupy vyskúšajú na vlastných produktoch. Tak sú v reálnom čase vidieť aj výsledky.

Kto sa môže do inkubátora zaregistrovať a aké sú podmienky?

- Ktokoľvek, kto sa venuje tradičnému ľudovému remeslu. Nekladíme žiadne podmienky, vyžaduje sa iba súhlas so zaevidovaním v databáze. Samozrejme, zameriavame sa geograficky na oblasť Košického samosprávneho kraja, dvere však pred nikým nezatvárame.

Čo zaregistrovaný člen získa?

- Účasť na networkingových a motivačných podujatiach, na bezplatných vzdelávacích aktivitách v oblasti legislatívy, marketingu, obchodu či produktovej fotografie, má tiež možnosť prezentácie na našom webe či možnosť sprostredkovaného predaja produktov a organizovanie výstav. Začínajúcim remeselníkom v oblasti keramiky a textilnej výroby ponúkame možnosť využiť dobrovoľnú trojmesačnú stáž v Dome tradičnej kultúry Gemera v Rožňave, kde sa naučia nové techniky, osvoja si postupy či rozšíria svoje zručnosti. Ďalšie služby budú postupne pribúdať.

Slovak Business Agency pred rokom uzatvorila s Remeselníckym inkubátorom Gemer memorandum o spolupráci. Akú konkrétnu podobu táto spolupráca má?

- Už úplne prvé networkingové stretnutie našich remeselníkov prebehlo práve s podporou SBA. Pre nás to bola silná

skúsenosť. Situácia je taká, že u mnohých remeselníkov vyvoláva myšlienka vlastného podnikania rešpekt. Spektrum ľudí, s ktorými spolupracujeme, je však široké a vždy sa medzi nimi vykryštalizuje skupina, ktorá podnikanie zvažuje alebo ho už v istej fáze rozbieha. Práve pre túto skupinu je mimoriadne prínosné využiť bezplatné vzdelávacie či konzultačné služby, ktoré SBA prostredníctvom Národného projektu NPC v regiónoch ponúka. Či už sú to otázky v oblasti ochrany autorského práva, zmluvné vzťahy, dane, odvody, účtovníctvo, marketing, ale aj možnosť vycestovať na medzinárodné podujatia a priniesť si tak domov inšpirácie, nové vzťahy a trendy.

Pomáha táto spolupráca aj mladým remeselníkom, ktorí by chceli obnoviť či udržať niektoré tradičné remeslo?

- Všetci naši remeselníci

vytvárajú v tomto smere obrovskú pridanú hodnotu. Z mladých spomeniem aspoň jedného – talentovaného zvonolejára z Rožňavy Roberta Slíža. Venuje sa remeslu, ktoré u nás takmer vymrelo, a to je potenciál, ktorý presahuje hranice regiónu a stojí za to ho podporovať. A takýchto je viac. Som presvedčená, že v momente, keď človek rozbieha podnikanie a je vystavený množstvu byrokratických prekážok či neznalosti problematiky, je spomínaná forma podpory zo strany SBA mimoriadne dôležitá.

Čo chystáte v Remeselníckom inkubátore Gemer najbližšie?

- Chceme vyraziť do regiónov, stretávať sa s partnermi, pokračovať v ďalšom budovaní komunity a posilňovať vzťahy v existujúcej sieti. Pre členov chystáme nové informačné workshopy v oblastiach, ktoré si sami nadefinujú. Pracujeme na vytvorení samostatných sekcií podľa jednotlivých druhov remesiel, kde prinesieme už špecifické vzdelávanie v príslušných okruhoch tém charakteristických pre daný typ remesla. Črtá sa nám línia rezbárstva, výroby paličkovanej čipky, zaujímaví sú aj lokálni malovýrobcovia potravinových produktov. S tým súvisí vybudovanie regionálnej značky, čiže župnej certifikácie produktov – „vyrobené v Košickom samosprávnom kraji“. Plánujeme aj župný festival remesiel, ale o tom zatiaľ viac neprezradíme.

(jm)

Foto: RINK

O TÝCHTO REMESELNÍKŮCH BY STE MALI VEDIET

HOCI STÁLE EXISTUJE OBAVA, ŽE TRADIČNÉ
REMESLO SA POMALY, ALE DEFINITÍVNE VYTRATÍ,
VĎAKA TÝMTO ĽUĎOM, ICH ZRUČNOSTI A ICH
VÁŠNI K MATERIÁLOM STÁLE ŽIJE.

KERAMICKÝ ATELIÉR DUO

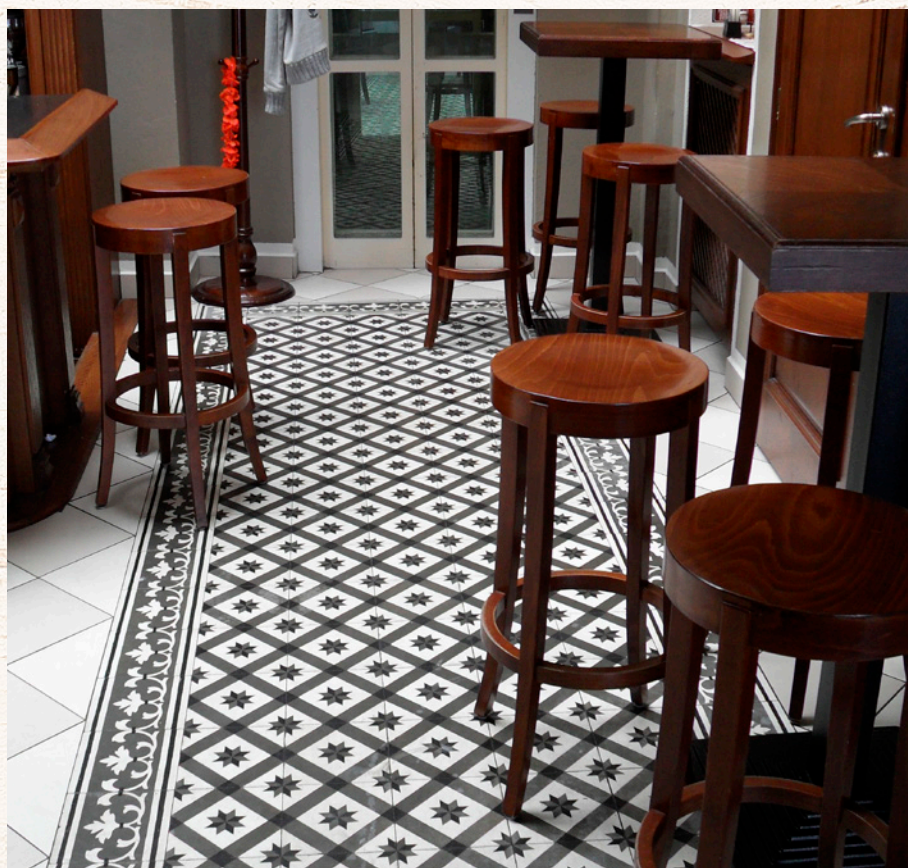
Rodinná dielňa v Galante vyrába dekoračnú, záhradnú a úžitkovú keramiku. V tvorbe prevládajú materiály s úžitkovými a estetickými vlastnosťami – tými sú kamenina a porcelán. Sústreďujú sa na výrobu malých, no zato neopakovateľných sérií. Originálne kusy sú vyrobené na mieru pre konkrétneho klienta. Všetky výrobky sú vyrábané a maľované ručne.

Krása práce s keramikou pre všetkých, ktorí v rodinnej dielni pracujú, spočíva v neustálom objavovaní nových možností tvorby a v experimentovaní s materiálmi. Užiť sa výrobou keramiky je náročnejšie a mnohokrát si to vyžaduje kus sebazaprenia: „*Ťažké sú najmä začiatky, keď chýbajú skúsenosti, obchodné kontakty a počiatočný kapitál na otvorenie dielne,*“ hovorí Miriam Mihaliková z Keramického ateliéru DUO.

KERAMICKYATELIER.SK

HISTORICKÁ DLAŽBA

Vďaka Horákovcom z Hliníka nad Hronom sa dodnes vyrábajú cementové dlaždice tradičným spôsobom. Ľubomír Horák nadviazal na rodinnú tradíciu a jeho výrobky nájdeme nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí. V jeho dielni nájdete historický stroj zdedený po jeho prastarom otcovi. Historický ručný lis má okolo sto rokov a už štyri generácie vyrába dlaždice presne tak, ako ich vyrábali naši predkovia.

„Tomuto remeslu sa venujem od detstva, už ako malý chlapec som v dielni brigádoval. Vozil som piesok, cement, učil sa miešať betón a veľa iných prác, ktoré boli súčasťou výroby,“ spomína pán Horák. Ručný lis na Slovensko priniesol jeho pradeda z Čiech a napriek svojmu „veku“ je v dielni dodnes používaný. Ručná výroba dlaždíc je vzácna, a preto je v súčasnosti po nej dopyt.

HISTORICKADLAZBA.SK

JANKIV SIBLINGS

Súrodenci Karolína a Michal z Prešova sa venujú starodávnej technike, ktorú vykonáva len pár ľudí na svete. Reč je o ručnom plisovaní látky. Látku skladajú v rôznych smeroch tak, že na nej vznikajú rôzne tvary, štruktúry, objemy a 3D vzory. Vyrábajú prevažne ručne plisované sukne a tričká s plisovanými aplikáciami. Taktiež poskytujú službu plisovania látok širokej verejnosti, dizajnérom, módnym návrhárom, divadlám, folklórnym súborom či školám.

Chuť učiť sa a robiť veci od začiatku naplno im prinieslo želaný výsledok. Záujem o ich tvorbu je vďaka kvalite, odborne spracovaným nadčasovým produktom či oceneniu Zlatá Fatima za najlepšiu dámsky výrobok, veľký. „Naša práca nás obohacuje tým, že je to nekonečný proces nadobúdania vedomostí a zručností, ktoré nám už nikto nevezme. Získavame do rúk reálnu prax, niečo vzácne, niečo, z čoho sa vytvárajú hodnoty a môžeme to v budúcnosti posunúť ďalej generácii,“ konštatuje Karolína Jankiv, ktorá je víťazkou v kategórii úspešná živnostníčka v súťaži Podnikateľka Slovenska 2020, ktorú vyhlasuje naša agentúra.

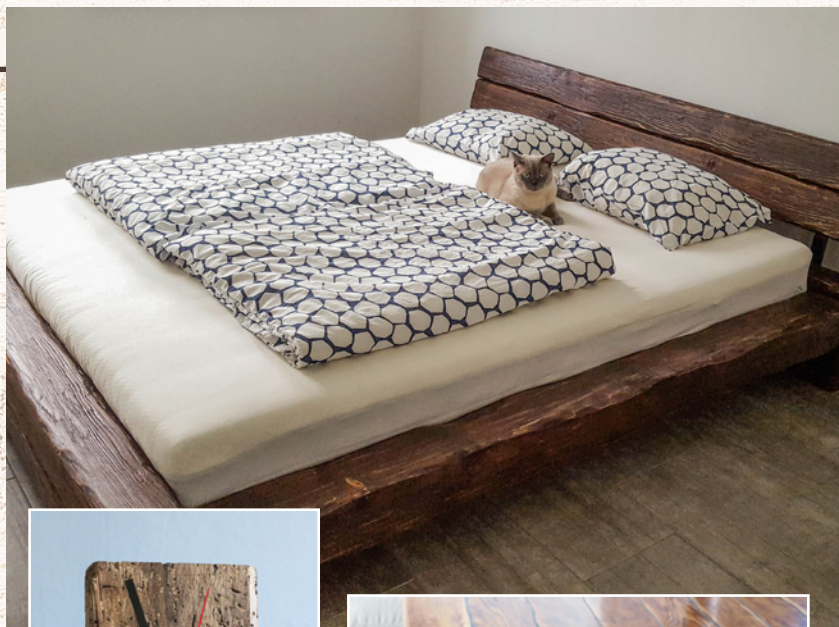
JANKIVSIBLINGS.COM

DREVODEJ

Pracovať s drevom začal Michael Hollý už ako malý, keď s otcom vyrábali veci do domácnosti. Neskôr vyštudoval reštaurovanie dreva a teraz spája tradičné techniky s modernými postupmi. Unikátny atypický nábytok tvorí podľa požiadaviek zákazníka, a to najmä masívne postele, stoly či komody. Práca s drevom je preňho dobrodružstvom. Miluje jeho vôňu, štruktúru a krásu so všetkými nedokonalosťami, ktoré mu dodávajú jedinečnosť a autenticitu.

Michael v súčasnosti vníma narastajúci záujem ľudí o kvalitný nábytok, z ktorého dýcha poctivé remeslo. Jeho zákazníci siahajú po prírodných materiáloch, pri ktorých majú istotu dlhej životnosti a zdravotnej nezávadnosti. „Myslím, že aj napriek všetkým povinnostiam, ktoré podnikanie prináša, sa na Slovensku remeslom dá žiť, pretože kvalitných a zručných remeselníkov je nedostatok. Dôležité je, aby vás práca bavila a tešili ste sa z každej novej príležitosti.“

DREVODEJ.SK

ANDREJ IRŠA

Rezbárom je vyše tridsať rokov, hoci jeho pôvodnou profesiou je strojarina. Venuje sa autorskej tvorbe, zákazkovej výrobe a svoje vedomosti šíri prostredníctvom odbornej činnosti. Vedomosti a skúsenosti o drevorezbe získal od akademikov a rezbárov – veľký význam prikladá vedeniu skúsenejšími. Vďaka učiteľom a vynikajúcim majstrom dôverne pozná klasické spôsoby obrábania, čo nebolo jednoduché zvládnuť.

„Bez učiteľov, majstrov a vzorov je človek odsúdený robiť chyby, ktorým by sa mohol vyhnúť a ušetrnú energiu vložiť do bádania a objavovania. V našom remesle je na to dostatok priestoru, pretože technológie sa neuveriteľne rýchlo vyvíjajú,“ hovorí. Všetko, čo sa doteraz naučil, obohacuje o niečo svoje. Veď rezbárstvo sa podľa neho dá robiť s jedným nožíkom, celým arzenálom klasických nástrojov, ručne, ale aj s použitím sofistikovaných 3D technológií, s využitím virtuálneho priestoru či CNC strojom.

IRSA.SK

JM BESPOKE SHOES

Nadčasový dizajn, prírodná koža a materiály najvyššej kvality vystihujú tvorbu tejto značky. Juraj Matejčík, rodák zo Žiliny, ručne šije elegantné pánske topánky. Okrem topánok nájdete v jeho sortimente aj kožené doplnky zo stopercentnej prírodne vyčiňovanej kože. Jeho 20-ročná prax v umelecko-výrobnej oblasti ručne šitej zákazkovej obuvi a doplnkov, znalosť výrobných techník, materiálov, ako aj trpezlivosť a precíznosť zaručujú najvyššiu kvalitu.

„Moje vnímanie tvorby je nástrojom, ktorý mi pomáha rásť kultúrne, osobnostne i profesionálne. A okamžitá dobrá spätná väzba po odovzdaní výrobku zákazníkovi mi dodáva dobrý pocit z naplnenia môjho poslania, krásny pocit v duši,“ hovorí Juraj Matejčík.

JURAJM.COM

(vk)

SO ZVÁRAČKOU V RUKÁCH

Záhrada pri dome je stále viac miestom, kde si okrem pestovania trávnik a kvetov radi umiestňujeme originálne dizajnérske kúsky. Ak takýto punc originality chcete vnieť aj do vašej záhrady, zoznámte sa spolu s nami s Danielinou tvorbou a jej príbehom.

Keď ju prestala baviť kancelárska robota, vymýšľali spolu s manželom, ktorý má záhradné centrum, čo by sa s jeho biznisom skvele dopĺňalo. A vymysleli. Daniela absolvovala zváračský kurz a začala vyrábať ozdobné a čiastočne aj úžitkové predmety do záhrady. Pod značkou Guba design sa tradičnému remeslu zváračstva v modernom prevedení venuje už tretí rok.

Vyrába z ocele, hliníka, antikora aj železa, ale najviac sa jej páči vytvárať z Cortenu. „Je to materiál, ktorý sa krásne hodí do exteriérov, lebo vďaka prirodzeným vlastnostiam sa na ňom vplyvom počasia vytvorí krásna patina. Corten je oceľ s pridanou meďou, ktorá následne vytvára efekt hrdzavého výrobku.“

Daniela vytvára unikátne diela na objednávku, ale aj také, z ktorých vyrobí viac kusov a dajú sa kúpiť priamo v predajni alebo cez e-shop. Do záhrady podľa nej patrí gril, ohnisko, úložisko na drevo, ale aj fontánka, pri ktorej sa dá posediť s kavičkou v ruke a nechať na seba pôsobiť zeleň záhrady. Z Cortenu už vyrábala Daniela aj plotové steny, ktoré sú remeselné-umeleckým

Plameňov sa nebojí. Naopak, mladá odvážna a energická podnikateľka Daniela Šofraneková z Prešova vďaka nim vyčaruje z kovu originálne dizajnérske kúsky.

Daniela Šofraneková

dielom, krehkou krásou vloženou do mocného kovu.

Kým sa však úspešné podnikanie rozbehlo, musela táto „silná žena s umeleckou dušou“ najprv absolvovať kopu byrokratických procesov. Po zlých skúsenostiach s úradmi, kde dookola počúvala len to, ako sa to nedá, si nevie vynachváliť služby Národného podnikateľského centra.

Absolvovala krátkodobé individuálne poradenstvo zamerané

na tvorbu vlastnej web stránky, zúčastnila sa niekoľkých odborných seminárov a využila tiež možnosť vycestovať na medzinárodné odborné podujatie v Mníchove. „Medzinárodné výstavy sú miestom, kde s manželom hľadáme trendy. Zvyčajne tam nielen nadväzujem nové kontakty, ale hľadám aj inšpiráciu do ďalšej práce,“ konštatuje úspešná dizajnová remeselníčka na záver.

(rm, mk)

GRONDAĽ JE CHUTNÝ HULVÁT

V posledných rokoch začali aj na Slovensku vznikať malé súkromné pivovary. Jedným z nich je aj neobvyklý kočovní pivovar HEJ RUP. Jeho majiteľmi sú Viktor Štefančík a Miro Olejník.

„Mať kočovní pivovar, znamená vymyslieť receptúru, uvariť prvú várku piva v malom množstve a po overení receptu si ho nechať uvariť v takom pivovare, kde to umožňujú aj domavaričom,“ hovoria Miro a Viktor o začiatkoch svojho podnikania.

Miro je sládek a tak vie, ako vymyslieť dobré pivo. „Najprv som sa snažil vytvoriť niečo podľa vlastnej chuti. Tak vzniklo prvé tmavé, horkejšie pivo. Predávali sme ho pod názvom Black IPA.“ Chutilo Viktorovi, chutilo Mirovi, chutilo ich okoliu, ale chutilo aj na súťaži medzi profesionálmi, takže hneď aj získalo ocenenie.

A nezostalo jediné, aj keď výroba piva podľa majstrov pivárov vôbec nie je jednoduchá. Suroviny pochádzajú nielen zo Slovenska, ale aj z Čiech, USA, Nemecka a Anglicka a ich úprava do výslednej podoby je celkom drina. Ale taká, čo baví. „Nemáme žiadnu knihu receptov. Ja mám taký vlastný varný papier, kam si zapisujem všetky detaily varenia várky a následne sa viem k receptu znovu vrátiť,“ prezrádza Miro.

Hoci pre seba navarili viac ako 15 druhov pív, komerčne ich vyrobili o niečo menej. Napríklad Džad, Piťo Segiň, Grondaľe, Ce Scare, Šarpejl alebo Slanský trejl. Ako

vidíte, originalitu výroby dotvárajú aj názvami. „Snažíme sa využívať nárečové, zaspaté slová a dať im nový dych,“ vysvetľuje Viktor. Džad je nárečovo nepotrebná vec, Segiň zasa znamená chudák a Grondaľ neotesanec, hulvát. Kto z nich ochutná, za názov sa veru neurazí.

Prostredníctvom NPC sa Miro a Viktor v roku 2018 zúčastnili medzinárodného odborného podujatia Mikkeller Beer Celebration Copenhagen v Kodani,

odkiaľ sa vrátili plní zážitkov a nových nápadov. „Možnosť vidieť, aké pivo vyrábajú v zahraničí svetoví hráči, nás inšpirovala, aby sme pri výrobe piva skúsili využiť aj niektoré lokálne suroviny.“ Pivo, ktoré potom vyrobili, malo príchut ľpy. A na prvom vlastnom pivnom festivale, ktorý si usporiadali v máji minulého roka v Prešove, sa predávalo už aj mandarínkové. Ďalšie nové chute možno spoznáme na ich ďalších pivných festivaloch, pretože Hej-Rupáci by v nich radi pokračovali a vytvorili tak dobrú tradíciu.

(rm, mk)

GUBAŇA NA VLNE ZÁUJMU

**Viete čo je gubaňa?
Tkanina z ovčej
vlny s vlasom
na povrchu,
kedysi sa z nej
šil vrchný zimný
odev. Dnes je to aj
názov neziskovky,
v ktorej sa štyri
šikovnice venujú
tvorbe odevov
z ovčej vlny.**

Ovčia vlna je cenný prírodný materiál s množstvom pozitívnych vlastností. Výrobky z nej sú antialergické, termoregulačné, perfektne priedušné a hygroskopické – tepelne izolujú, aj keď sú mokré. Tieto skvelé vlastnosti ovčej vlny podnietili štyri podnikateľky, umelkyne z okolia Banskej Štiavnice, aby spoločne rozbehli projekt pod názvom Gubaňa. Spoločné nadšenie pre tradície, módu a cieľ vrátiť slovenskej vlnu život spôsobili, že je aj úspešný.

Jednou zo spoluzakladateľiek je marketingová odborníčka Šárka Minárik. „Našou víziou je vytvoriť udržateľný projekt, ktorý pomôže vrátiť slovenskú vlnu na mapu a zachovať tradičné remeslá späť s jej výrobou,“ hovorí. „Práve udržateľnosť je pre nás kľúčová! Gubaňa je našou reakciou na trendy slow fashion, zodpovednej a ekologickej módy. Inšpirujú nás aj princípy sociálneho podnikania a s ním spojené myšlienky férovej odmeny za odvedenú prácu.“

Na Slovensku pre farmárov už prakticky neexistovalo zmysluplné

odbytisko pre vlnu, ktorú zo svojich oviec nastrihali, a tak často končila v zahraničí, predaná hlboko pod cenu. Práve z chuti niečo na tom zmeniť vzišla Gubaňa. „Naša kolegyňa Marcela Nemcová má ovčiu farmu, ale ako väčšina slovenských farmárov nemohla nájsť odbyt pre svoju vlnu. Preto sa rozhodla naučiť sa vlnu spracovávať sama.“

Spriadala ju, pletla z nej oblečenie na zákazku a pomaly sa v jej hlave rodila myšlienka rozbehnúť niečo podobné vo väčšom. Prvým krokom bolo nájsť ďalších ľudí, ktorí tiež rozpoznali skvelý potenciál slovenskej vlny. „Pretože Marcela bolo jasné, že sama to celé rozbehnúť nemôže, vznikol náš štvorčlenný tím. Trvalo dva roky, kým sme vytvorili brand a prvé prototypy.“

V Gubani si tvoria vlastný dizajn oblečenia, pričom tradičný materiál povznášajú na úroveň súčasnej módy. Značka má v ponuke prvé výrobky z priemyselne spracovanej nite, ale aj z ručne pradenej vlny. Prevažne ide o svetre a doplnky ako ponožky alebo rukavice.

Marcela Nemcová, Šárka Minárik, Larisa Gombárová a Katarína Fremalová

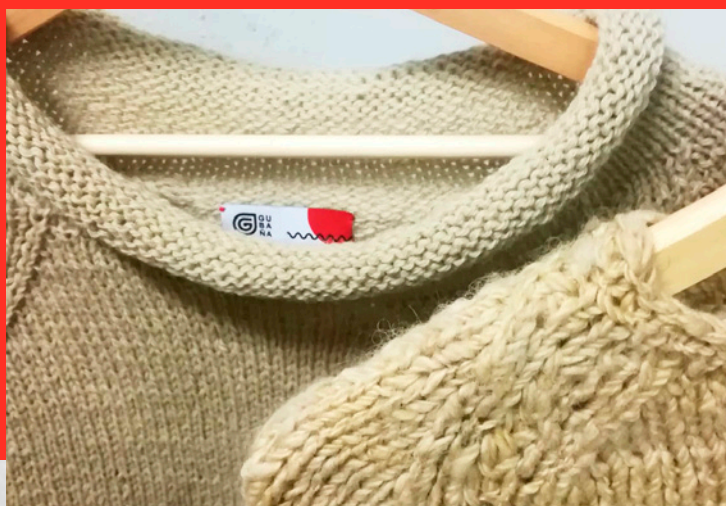
V budúcnosti plánujú vlnu spracúvať aj na súkno, z ktorého by chceli šiť kabáty. Momentálne finišujú prípravnú fázu a chystajú sa na spustenie svojho online obchodu.

„Pracujeme na e-shope a riadnom naskladnení výrobkov. Priznávame, že nás obrovský záujem, ktorý sprevádzal oficiálne spustenie nášho projektu, veľmi prekvapil a poukázal aj na rezervy v organizačnej štruktúre, ktoré potrebujeme doriešiť. Plynulá a dostatočná výroba tak, aby sme pokryli dodávku, je jednou z nich.“

Fanúšikovia obnoviteľných zdrojov, sociálneho podnikania a hlavne vlnenej módy môžu Gubani nechať svoj mail na stránke www.gubana.sk a len čo začnú s predajom, budú vás kontaktovať.

(bac)

Foto: Gubaňa

KEĎ POSLANIE VÍŤAZÍ NAD PENIAZMI

Poznáte parafrázu, že poslanie je fajn, ale peniaze si zaň nekúpiš? Sociálne podnikanie môže v tomto zmysle pôsobiť ako protirečenie: buď ide o „sociálne“, alebo o „podnikanie“. Je to naozaj tak?

Desiatky úspešných príbehov o podnikaní realizovanom nie pre zisk, ale pre pozitívny sociálny vplyv svedčia o tom, že podnikanie môže byť aj poslaním. Pritom nemyslíme len na sociálne služby, ale na akékoľvek činnosti verejného záujmu, akými sú ochrana životného prostredia, vzdelávanie, regionálny rozvoj, ochrana kultúrneho dedičstva a mnoho ďalších tém.

Často sa tiež objavuje tvrdenie, že sociálne podniky nemôžu zarábať peniaze. Je to však presne naopak – nielen môžu, ale aj musia. Len nemôžu prerozdeľovať zisk medzi

majiteľov, ale ho musia použiť v prospech stanovených sociálnych cieľov. Aby sa tak naozaj stalo, je zabezpečené tzv. participatívnu správou, čo znamená, že do prijímania závažných rozhodnutí sú v maximálnej možnej miere zapojení ľudia, ktorých sa rozhodnutia týkajú.

Sociálne podniky na seba v porovnaní s bežnými podnikateľskými subjektami dobrovoľne preberajú viaceré povinnosti, prekračujúce rámec bežného podnikania. Pri výbere zamestnancov

napríklad neuprednostňujú tých najvýkonnejších, ale tých, ktorí sú od trhu práce najviac vzdialení. Ani pri tvorbe podnikateľských plánov sa nesústreďujú natoľko na zákazníkov s najvyššou kúpnu silou, ale na tých, pre ktorých sú bežné produkty alebo služby len ťažko dostupné.

Z pohľadu bežného podnikania akoby teda sociálne podniky nekonali „racionálne“. Pre spoločnosť je však ich konanie zároveň nesmierne dôležité. Vo viacerých krajinách preto vznikajú podporné schémy, ktoré sociálnym podnikom kompenzujú ich konkurenčné nevýhody.

Slovensko nie je výnimkou. V roku 2018 prijalo zákon o sociálnej ekonomike a sociálnom podnikaní, ktorý sa stal inšpiráciou aj pre ďalšie krajiny. Dôkazom toho je i účasť SBA na projekte BRESE financovaného z prostriedkov EÚ prostredníctvom programu Interreg Europe.

www.inbiznis.sk

časopis nielen pre podnikateľov

SLOVAK | BUSINESS | AGENCY

SLOVAK BUSINESS AGENCY | KARADŽIČOVA 2 | 811 09 BRATISLAVA 2

WWW.SBAGENCY.SK